

RAHANDUSMINISTEERIUM

RIIGI 2024. AASTA LISAEELARVE SEADUSE EELNÕU SELETUSKIRI

Tallinn 2024

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
Eelnõu ülesehitus	4
Eelnõu seletuskirja ülesehitus	4
I OSA ÜLEVAADE 2024. AASTA LISAEELARVE EELDUSTEST JA MEETMETE MÕJUST	6
Ülevaade riigi majanduse olukorrast	6
<i>Majanduse hetkeolukord ja väljavaated</i>	<i>6</i>
<i>Riigi rahanduse hetkeolukord ja väljavaated</i>	<i>7</i>
<i>Lisaeelarve eesmärk</i>	<i>8</i>
Valitsussektori eelarvepositsioon ja finantseerimine	8
<i>Selgituseks</i>	<i>8</i>
<i>Meetmete mõju valitsussektori eelarvepositsioonile</i>	<i>8</i>
<i>Meetmetega seotud maksutulu</i>	<i>9</i>
<i>Meetmete mõju valitsussektori finantseerimisele</i>	<i>10</i>
II OSA ÜLEVAADE RIIGI 2024. AASTA LISAEELARVE EELNÕUST	11
Riigikontroll	13
Riigikohus	13
Vabariigi Valitsus	13
Riigikantselei haldusala	14
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	14
Justiitsministeeriumi valitsemisala	16
Kliimaministeeriumi valitsemisala	17
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	19
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	20
Rahandusministeeriumi valitsemisala	22
Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala	24
Siseministeeriumi valitsemisala	26
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	28
Välisministeeriumi valitsemisala	31
III OSA RIIGI 2024. AASTA LISAEELARVE SEADUSE EELNÕU TEKSTIPARAGRAHVIDE SELGITUSED	32
§ 6 lõike 3 muutmine	32
LISA 1 ÜLEVAADE 2024 MEETMETE MÕJUST RIIGIEELARVELISTELE ASUTUSTELE (TUHAT EURO)	33

SISSEJUHATUS

Riigikogu võttis 8. detsembril 2023. aastal vastu 2024. aasta riigieelarve, mille tulude maht oli ca 16,7 miljardit ja kulude maht ca 17,7 miljardit eurot ning investeringute eelarve ca 817 miljonit ja finantseerimistehingute eelarve 1,4 miljardit eurot.

Eelmise aasta suvise majandusprognoosi kohaselt, mille alusel valitsus 2024. aasta eelarve koostas, oli Eesti riigi rahanduse olukord keeruline. Peamised probleemid tulenesid pikaajalisest eelarvepuudujäägist ja kulude kiirest kasvust, mis ületas tulude kasvu. Puudujääki süvendas jõudsalt kasvav intressikulu, mida tõukas intressimäärade kiire tõus. 2024. aasta riigieelarve võeti vastu nii, et selles oli enam kui 500 miljoni eest 2024. aastal tehtud eelarvet parandavaid ja jätkusuutlikule rajale suunavaid otsuseid. 3. aprillil avaldatud kevadine majandusprognoos oli siiski pessimistlik. Eelmise aasta teisel poolel olid tagasilöögid välisnõudluses suuremad kui algselt oodatud ning majanduse taastumine oli olnud aeglasem ja seega ka maksulaekumised väiksemad. Kui riigile laekub vähem tulusid, tuleb täiendavalt pingutada ka kulude koomale tõmbamisel. Selleks otsustas valitsus teha 2024. aastaks negatiivse lisaeelarve.

Lisaeelarve eesmärk on hoida riigirahandus jätkusuutlikul rajal, nii nagu koalitsiooni moodustamisel kokku lepiti. Lisaeelarve koostamisel on lähtutud riigiasutuste olukorra analüüsist, arvestades nii kevadist majandusprognoosi kui ka asutuste sotsiaalmajanduslikke vajadusi. Koostöö põhiseaduslike institutsioonide ja valitsemisaladega on olnud tihe ja konstruktiivne, et leida parimad võimalikud lahendused keerulistes oludes.

Riigieelarve puudujäägi vähendamine on ka eeltöö järgmise aasta riigieelarve tegemiseks, kus 80 protsendi ulatuses tuleb tagada, et kokkuhoiumeetmed on püsiva iseloomuga ja täidavad tulevaste aastate eelarvepuudujäägi vähendamise eesmärki.

Selleks, et vähendada valitsussektori puudujääki sel aastal alla 3 protsendi SKPst ja täita Euroopa Liidu eelarvereegleid, on Vabariigi Valitsus kokku leppinud lisaeelarve meetmetes kogumahuga 183 miljonit eurot, mis parandab eelarve positsiooni 173 miljonit eurot, sh ligi 115 miljoni euro ulatuses kokkuhoiu- ja 68 miljoni euro ulatuses tulumeetmeid, nagu dividendide suurendamine ja täiendav tulumaksu laekumine.

See kajastub lisaeelarve seaduse eelnõus kulude vähenemisena 104 miljonit ja investeringute vähenemisena 23 miljonit. Tulud suurenevad 42 miljonit eurot. Kokkuhoidu panustavad kõik ministriumid võimalusel kaasates ka oma allasutusi ja sihtasutusi ning hoiavad kokku peamiselt oma tegevus- ja majapidamiskuludest. Ministriumide kokkuhoiu summa on suurusjärgus 50 miljonit.

Suuri investeringuid valitsus ära jätta ei plaani, küll aga mõjutab eelarvepositsiooni mõningate investeringute nihkumine. Vabariigi Valitsus on seadnud eesmärgi, et selle aasta augustiks peab olema kohustustega kaetud 70% otsustatud investeringutest, et täita aasta lõpuks investeringute eelarve maksimaalses mahus. Lisaeelarve käigus hindasid ministriumid üle oma investeringute plaanid ning andsid teada investeringutest, mida tõenäoliselt sel aastal lõpetada ei jõuta, seega on nende täitmine nihutatud järgmisesse aastasse. Kokkulepe on aga see, et investeringud tuleb käiku lasta nii kiiresti kui võimalik.

Riigikaitse, kui kõige prioriteetsema valdkonna, rahastust negatiivse lisaeelarvega ei vähendata. Küll aga leiab ka Kaitseministeeriumi valitsemisala solidaarselt teistega võimaluse kokku hoida tööjõu- ja majandamiskulusid. Vabanenud eelarve suunatakse kaitsevõime parandamisele. Siseministeeriumi valitsemisalas tuleb kokkuhoid ühekordsete kulude arvelt, suurusjärgus ca 3 miljonit eurot.

Seekord ei puuduta eelarve kokkuhoiumeetmed muuseumide, teatrite ja kontsertasutuste sihtasutusi, avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid.

Haiglatele antakse suunis parandada eelarvepositsiooni, vähendades tegevuskulusid 1% ulatuses. Teaduse- ja arendustegevuse ning innovatsioonikulude taset vähendatakse muutunud SKP prognoosi

arvestades 1%ni SKPst, säilitades kokkulepitud eesmärgi. Riigieelarves küll ei kajastu haiglad, aga ka neile on antud suunis parandada eelarvepositsiooni, vähendades tegevuskulusid 1% ulatuses.

Tulude suurendamiseks on tõstetud Riigimetsa Majandamise Keskuse dividendide summat ja arvestatud Elering ASi täiendavate dividendidega vastavalt Vabariigi Valitsuse korraldusele. Lisaks vähendatakse Vabariigi Valitsuse reservi – nii sihtotstarbeta kui ka sihtotstarbelist.

Lisaeelarve eesmärk on tagada riigi finantsstabiilsus ja võimaldada valitsusel reageerida paindlikult erinevatele olukordadele ja vajadustele, mis võivad aasta jooksul esile kerkida. Negatiivne lisaeelarve on üks vajalikest sammudest selle eesmärgi saavutamiseks, et Eesti majandus püsiks tugev ja meie riik oleks valmis tulevikuväljakutseteks.

Eelnõu ülesehitus

Riigi 2024. aasta lisaeelarve seaduse eelnõu (edaspidi lisaeelarve) on üles ehitatud 2024. aasta riigieelarve seaduse alusel ning **kajastatud on ainult muutuvaid** riigieelarve kulude, investeeringute ja tulude eelarveid. Riigieelarves on kulud ja investeeringud kajastatud „–“ märgiga, mistõttu on nende vähenemine kajastatud „+“ märgiga. Tuludes on vastupidi.

Eelarve on esitatud tuhandetes eurodes.

Lisaeelarve paragrahvis 1 lõikes 1 on kajastatud konsolideeritud eelarve majandusliku sisu lõikes tuludes, kuludes ja investeeringutes ning välja on toodud tulude ja kulude vahe. Tulud on majandusliku sisu järgi liigendatud detailsemalt, sh on eraldi välja toodud riigisisene käibemaks, mis kajastab sama paragrahvi lõikes 2 kajastatud riigieelarveliste asutuste käibemaksu kokku.

Lisaeelarve paragrahvis 1 lõikes 2 on eelarve kajastatud administratiivselt põhiseaduslike institutsioonide, Vabariigi Valitsuse, Riigikantselei ja ministeeriumi valitsemisalade kaupa. Eelarve on jaotatud majandusliku sisu järgi tuludeks, kuludeks ja investeeringuteks. Kulud on ministeeriumide ja Riigikantselei eelarvetes täiendavalt liigendatud tulemusvaldkondade ja programmi tegevuste kaupa ning need on kajastatud käibemaksuta. Investeeringutest on objektid maksumusega alates 10 miljonist käibemaksuta eraldi ridadel välja toodud. Alla 10 miljonilised objektid kajastuvad riigieelarves käibemaksuta koondatult ühel real. Prognoositav käibemaks on eraldi nii kulude kui ka investeeringute kohta koondreana välja toodud.

Lisaeelarve jaguneb piirmääraga ja piirmäärata vahenditeks, piirmääraga vahenditele on määratud seaduse alusel kasutamise limiit. Seetõttu on lisaeelarves kavandatud eelarved esitatud kahes veerus: „Eelarve kokku“ ja „sh piirmääraga vahendid“. Veerus „Eelarve kokku“ on kajastatud nii piirmääraga kui piirmäärata eelarve. Piirmäärata eelarve on kajastatud prognoosina ja neid on võimalik kasutada kas vastavalt tegelikule kulu tekkimisele (nt seadusest tulenevad kulud nagu pension) või tulu laekumisele (nt välisvahenditest või majandustegevusest laekuv tulu ja selle arvelt elluviidavad tegevused).

Lisaeelarve paragrahviga 2 muudetakse 2024. aasta riigieelarve paragrahvi 6 lõiget 3.

Eelnõu seletuskirja ülesehitus

Lisaeelarve seletuskirjaga selgitatakse ainult lisaeelarvet ja sellega seotud informatsiooni ning ei esitata uuesti kogu 2024. aasta riigieelarve seadust täies mahus. Kogu 2024. aasta riigieelarvega tutvumiseks on vaja vaadata kõiki 2024. aasta kohta vastuvõetud seadusi, sh lisaeelarve ja seaduse muutmise seadus.

Eelnõu seletuskiri koosneb sissejuhatuses, kolmest osast ja lisast. Esimene osa annab ülevaate majanduslikust olukorrast lisaeelarve koostamise ajal, lisaeelarve eesmärgist, meetmete mõjust valitsussektori eelarvepositsioonile ja finantseerimisele. Teine osa annab selgitused lisaeelarvele valitsemisalade lõikes. Kolmas osa selgitab lisaeelarvega muudetat tekstiparagrahve.

Seletuskirja teises osas on esitatud koondatult informatiivse iseloomuga lisaeelarve kulude ja investeeringute jaotuses majandusliku sisu alusel võrdluses kehtiva 2024. aasta riigieelarve seadusega. Samuti on informatiivne joonis lisaeelarve kulude ja investeeringute jaotuses valitsemisalade lõikes. Järgnevad valitsemisalade kaupa lisaeelarve selgitused. Kajastatud lisaeelarve eelnõu kujul tabelina (paragrahvis 1 lõikes 2 toodud ülesehitus) iga valitsemisala kohta. Tabelis on informatiivsena kirjeldatud algne Riigikogus 8. detsembril 2023. a vastu võetud 2024. aasta riigieelarve seadus (eelnõu koostamise ajal kehtiv), lisaeelarve seaduse eelnõu ning kehtiv 2024. aasta riigieelarve seadus koos lisaeelarve eelnõuga. Valitsemisalade tabelites esitatakse eelarved tuhandetes eurodes. Tabelile järgnevad selgitused lisaeelarve eelnõule, mis peaaesjalikult kirjeldavad, kust on eelnõuga kavandatud kokkuhoid plaanitud võtta ning mida see endaga kaasa toob. Kuivõrd eelnõu ettevalmistusaeg on olnud lühike, siis on erinevate valitsemisalade valmidus kokkuhoiumeetmeid selgitada erinev, sh ei ole ka selge kõikide kokkuhoiumeetmete mõju kehtivas 2024. aasta riigieelarve seaduses algselt kavandatud tegevustele. Lisaks on valitsemisalade lähenemine kokkuhoiule olnud erinev, mistõttu on ka selgituste ülesehitus erinev.

Lisas 1 on toodud lisaeelarve eelnõu koostamise aluseks olev meetmete nimekiri valitsemisalade lõikes tuhandetes eurodes. Tegemist on informatiivse lisaga, kust on võimalik saada tervikülevaade lisaeelarve meetmetest.

I OSA ÜLEVAADE 2024. AASTA LISAEELARVE EELDUSTEST JA MEETMETE MÕJUST

Ülevaade riigi majanduse olukorrast

Majanduse hetkeolukord ja väljavaated

Eesti majandus langes 2023. aastal 3% ja seejuures langes suure osa tegevusalade lisandväärtus. Samas kasvas jooksev hinnas SKP 4,6%. Eesti ettevõtete ja majapidamiste kindlustunne on väike, kuid viimastel kuudel on mõnes sektoris olnud ka kindlustunde paranemise märke. Prognoosime, et selle aasta kokkuvõttes jääb majanduse reaalne maht enam-vähem 2023. aasta tasemele, kuid **majandus pöördub aastases võrdluses kasvule selle aasta teises pooles, kui peaksid paranema nii välisnõudlus kui ka majapidamiste tarbimisvõimalused**. 2025. aastaks ootame 3,3protsendilist majanduskasvu. Järgmistel aastatel on kasv aeglasem kui 3%.

Viimastel kuudel on ettepoole vaatavad indikaatorid viidanud maailmamajanduse mõningasele taastumisele. Majandusaktiivsuse indeks (PMI) tõusis arenenud tööstusriikides 2024. aasta märtsis viimase 9 kuu kõrgeimale tasemele. Ka euroala PMI oli viimase 9 kuu kõrgeim. Eesti peamiste eksporditurgude ekspordi ja impordi prognoosid viitavad järk-järgulisele paranemisele aasta teises pooles, mida toetab intressimäärade langetamise ootus. **Tugevnev välisnõudlus võimaldab ka Eesti eksportival tööstusel kasvurajale pöörduda.**

Ekspordi nõrkus 2023. aastal tulenes eelkõige välisnõudluse nõrkusest, soodsa importtoorme kadumisest ning transiidi hääbumisest. 2024. aastaks ootame kaupade ekspordi edasist langust ning turuosa langust välisriikidel. Samas on teenuste eksporditurgu IT-sektori ekspordi edukuse toel kasvutrendil. IT-teenuste müük mitteresidentidele moodustas 2023. aastal pea neljandiku kogu teenuste ekspordist. Järgnevateks aastateks ootame ka info ja side tegevusala lisandväärtuse suuremat osatähtsust Eesti majanduses.

Töötus kasvab, kuid töötuse suurt hüpet me tõenäoliselt ei näe. Arvestades majanduslangust, võib tööturu olukorda pidada rahuldavaks. Töötajate arv on langenud alates 2023. aasta keskpaigast ning töökohtade arvu langus on olnud suurim tööstuses ja ehituses. 2024. aastaks ootame hõivatute arvu langust 0,3% võrra ja tööpuuduse mõõdukat kasvu. Tööpuudus stabiliseerub prognoosiperioodi lõpuks oma normaaltasemele 6% lähedusse. Palgakasv aeglustub tänavu, kuid püsib vaatamata nõrgale majanduskasvu väljavaatele siiski suhteliselt kiire. Alates 2025. aastast kasvab keskmine palk nominaalse majanduskasvuga sarnases tempos.

Eratarbimine peaks 2024. aastal kasvule pöörduma. Palgakasv taandub 2024. aastal küll 6% juurde ja on järgmistel aastatel 5% lähedal, kuid see on märgatavalt kiirem hinnakasvust. Alates 2024. aasta teisest poolest hakkavad oodatavalt vähenema ka laenuintressimaksud, mis jätab majapidamistele rohkem raha muudeks kulutusteks. Aasta teises pooles peaks ka tööturul hakkama olukord paranema, mis toetab majapidamiste kindlustunnet. 2024. aasta kokkuvõttes jääb tarbimise kasv veel tagasihoidlikuks, kuid kiireneb 2025. aastal oluliselt.

Investeeringud on kahanenud juba kaks aastat järjest ja väike langus võib jätkuda ka 2024. aastal. Käesoleval aastal võiks ettevõtete investeerimisjulgeus tasapisi taastuma hakata, kuid eluasemeinvesteeringud jäävad ilmselt eelmisele aastale alla. Intressimäärade alanemine ja nii Eesti kui ka meie kaubanduspartnerite majandusolude paranemine peaks taastama tavapärase investeeringute taseme paari aasta jooksul.

Energiahindade alanemine ja sisemaise hinnasurve järk-järguline taandumine hoiab inflatsiooni aeglustumistrendil. Selle aasta kevadel taandub inflatsiooniarvestusest välja aastataguste energialevendusmeetmete mõju ja energiahinnad pöörduvad langusesse, tuues kaasa inflatsiooni aeglustumise. Lähikuudel jätkub ka toiduainete hinnatõusu järk-järguline pidurdumine. Alusinflatsioon

aga eriti ei aeglustu. 2024. aasta tarbijahindade kasvuks prognoosime 3,4%. Järgmistel aastatel aeglustub inflatsioon veelgi.

Tabel 1. Rahandusministeeriumi kevadise prognoosi põhinäitajad (protsenti)

	2024. aasta kevadine prognoos			Muutus võrreldes 2023. aasta suvise prognoosiga		
	2023	2024*	2025*	2023	2024*	2025*
SKP jooksevhindades (mld EUR)	37.7	39.2	41.6	-1.1	-2.2	-2.1
SKP reaalkasv	-3.0	0.0	3.3	-1.0	-2.7	0.3
SKP nominaalkasv	4.6	4.1	6.2	-3.1	-2.7	0.7
Tarbijahinnaindeks	9.2	3.4	2.5	-0.4	-1.2	0.0
Tööhõive (15–74-aastased, tuhat)	694.6	692.5	696.0	10.6	5.6	8.4
Hõive kasv	2.5	-0.3	0.5	1.5	-0.7	0.4
Palga reaalkasv	2.1	2.5	2.5	0.6	0.6	-0.2
Palga nominaalkasv	11.5	6.0	5.1	0.3	-0.6	-0.2
Kasvuallikad						
Eratarbimiskulutused	-1.5	0.7	3.7	-1.5	-0.8	-0.8
Valitsussektori lõpptarbimiskulutused	0.9	1.3	1.5	-1.4	1.3	1.0
Kapitali kogumahutus põhivarasse	-3.4	-2.1	4.6	-1.3	-5.2	0.7
Sisenõudlus	-2.9	0.5	3.9	-0.5	-0.9	0.4
Kaupade ja teenuste eksport	-6.9	-0.7	2.9	-2.7	-3.6	-0.5
Kaupade ja teenuste import	-5.2	-0.1	3.8	-0.5	-1.5	-0.4
Väliseeldused						
Nafta hind (Brent, USD/barrel)	82.6	81.3	76.1	0.5	-0.7	-1.7
Välisnõudlus	-1.8	0.6	2.8	-1.2	-1.5	-0.4

Allikas: Rahandusministeerium

Riigi rahanduse hetkeolukord ja väljavaated

Aprilli alguses valminud prognoosi kohaselt kujuneb käesoleva aasta valitsussektori nominaalseks eelarvepuudujäägiks 1,36 mld eurot ehk 3,5% SKPst, kasvades 2023. aastaga võrreldes 0,1% võrra SKPst. Sügav puudujääk on tingitud eelnevate aastate kuluotsustest ning halvenenud majanduskeskkonnast tingitud maksulaekumiste aeglasemast kasvust. Puudujääki suurendavad ka 2024. aasta riigieelarve otsused, millega suunati täiendavalt raha haridusele, riigikaitsele, IKT kuludeks ning investeringuteks. Kokkuvõttes kasvab kevadise prognoosi kohaselt puudujääk 2024. aasta eelarvega võrreldes maksutulude aeglasema kasvu ning suurenenud investeerimismahu tõttu 0,6% võrra SKPst. **Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon** on kogu prognoosiperioodi kestel puudujäägis, ulatudes sel aastal 1%ni SKPst ning kasvades 2028. aastaks 4,3%ni SKPst.

Tabel 2. Valitsussektori eelarvepositsiooni prognoos aastateks 2024 ja 2025, 2024. aasta Riigieelarves ja Rahandusministeeriumi 2024. aasta kevadises majandusprognoosis

	2024			2025
	Eelarve	Kevadine prognoos	Muutus	Kevadine prognoos
Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon, mln €:	-1186	-1363	-177	-2218

	2024			2025
	Eelarve	Kevadine prognoos	Muutus	Kevadine prognoos
Keskvalitsus	-1093	-1170	-77	-1904
Sotsiaalkindlustusfondid	39	-3	-42	-142
Kohalikud omavalitsused	-132	-190	-58	-173
Nominaalne positsioon, % SKPst	-2,9%	-3,5%	-0,6%	-5,3%
Struktuurne positsioon, % SKPst	-1,2%	-1,0%	0,3%	-3,8%

Allikas: Rahandusministeerium

Lisaeelarve eesmärk

Lisaeelarve eesmärk on tagada riigi finantsstabiilsus ja hoida riigirahandus jätkusuutlikul rajal. Eesmärgiks on meetmetega 2024.a eelarvepuudujääki vähendada alla 3% SKPst. Lisaeelarve meetmed sisaldavad nii kulude vähendamisi kui tulude suurendamisi ja aitavad parandada eelarvepositsiooni ka järgmistel aastatel, kus vajalike meetmete maht suureneb veelgi.

Euroopa Liidu liikmesriikidel on kohustus vältida ülemäärast eelarvepuudujääki, mis vastavalt asutamislepinguga seatud piirile tähendab aastase valitsussektori eelarvepuudujäägi hoidmist väiksemana kui 3% SKPst. Selle piirmäära ületamisel koostab Euroopa Komisjon raporti, milles analüüsib, kas defitsiit on ülemäärane, võttes arvesse olulisi puudujäägi kujunemist mõjutavaid asjaolusid, vaadates muuhulgas, kas ületamine on ehk ühekordne, ajutine ja vähene. Lisaks vaadatakse, kui suur osa defitsiidist on konkreetset aastal põhjendatud kaitseinvesteeringute kasvuga. Kui leitakse defitsiit olevat ülemäärane, tehakse nõukogule ettepanek käivitada ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimise menetlus. Eesti valitsussektori eelarvepuudujääk ulatus 2023. aastal statistikaameti esialgsetel andmetel 3,4%ni SKPst. Ühekordsuse ja ajutisuse hindamisel kasutab komisjon enda kevadprognoosi (avaldatud 15.04), mille kohaselt ületab Eesti valitsussektori eelarvepuudujääk lubatud piirmäära ka 2024. aastal.

Lisaeelarve eesmärk on vähendada valitsussektori puudujääki 2024. aastal väiksemaks kui 3% SKPst. See tähendaks, et juhul, kui ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus 2024. aastal käivitatakse, saaks tegelike tulemuste põhjal 2025. aasta kevadel otsustada menetluse lõpetamise üle.

Valitsussektori eelarvepositsioon ja finantseerimine

Selgituseks

Käesoleva lisaeelarve meetmed on detailselt valitsemisalade lõikes lahti kirjutatud seletuskirja järgmises osas. Selles osas kirjeldatakse valitsemissektori tulude ja kulude koondmõju ESA 2010 metoodikast lähtuvalt, mis on ka Riigieelarve seaduses väljatoodud eelarvereeglite arvestamise aluseks. Meetmete mõju eelarve kuludele ning eelarvepositsioonile kui ka rahavoole võivad erineda eelarves kajastatud mahtudest, kuna eelarvepositsiooni ja rahavoo leidmisel arvestatakse täiendavalt meetmete rakendamisel riigile laekuvat maksutulu.

Meetmete mõju valitsussektori eelarvepositsioonile

Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud lisaeelarve meetmete positiivne mõju valitsussektori nominaalsele eelarvepositsioonile on sel aastal 173 mln euro ehk 0,4% SKPst. Mõju eelarvepositsioonile on väiksem kui lisaeelarve meetmete maht kokku (183 mln eurot), sest eelarve kulumeetmete tulemusel laekub riigile vähem nii tööjõu- kui ka tarbimismakse. Madalam maksutulu toob kaasa ka kohalike

omavalitsuste tulubaasi vähenemise ca 2,2 miljoni euro võrra läbi kohalikele omavalitsustele suunatava füüsilise isiku tulumaksu ning Tervisekassale edasiantav sotsiaalmaks 2,7 väheneb miljoni euro võrra.

Lisaeelarve sisaldab ka tulusid suurendavaid dividendide väljamakseid. Aktsiaseltsi Elering dividenditulu viiakse vastavusse Vabariigi Valitsuse korraldusega “Riigi äriühingu ja sellise äriühingu, kus riigil on vähemalt otsustusõigus, poolt makstavate dividendide summade kinnitamine 2024. aastaks”. Suurendatud on Riigimetsa Majandamise Keskuse planeeritavaid dividende 39,6 miljoni euro võrra tulenevalt keskuse parematest majandustulemustest.

Valdkondliku kokkuhoiu raames on ministriumid vaadanud lisaks oma asutustele üle sihtasutuste võimalikud kokkuhoiu kohad ja teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (TAI) kulud. SKP prognoosi langemise tõttu korrigeeritakse TAI kulude mahtu, mida hoitakse tasemel 1% SKPst. Valdkondlikust kokkuhoiust moodustavad kõige suurema osa toetused erasektorile ja teistele valitsussektori asutustele ca 50%, eelõige TAI kulude kokkuhoiu tõttu, ca 28% moodustavad majanduskulud, 10% investeringud, 8% palgakulu ning 4% intressikulu vähenemine.

Lisaks on ministriumid üle vaadanud oma investeringute plaanid ning andnud teada investeringutest, mida tõenäoliselt sel aastal lõpetada ei jõuta, seega on nende täitmine nihutatud järgmisesse aastasse. Vähendatud on ka Vabariigi Valitsuse reservide mahtu.

Kaitseministeerium vähendab kokkuhoiu raames oma majandamiskulusid 4,6 miljoni euro võrra ning suurendab samas mahus kaitseotstarbelise erivarustuse kulusid.

Koos lisaeelarve meetmetega ulatub valitsussektori eelarvepuudujääk sel aastal **1,19 miljardi euroni ehk 3%-ni SKPst**.

Tabel 3. 2024. aasta lisaeelarve meetmete mõju positsioonile valdkondade lõikes

	Mõju positsioonile, mln €
KULUMEETMED	105
<i>Valdkondlik kokkuvõid</i>	57
<i>Investeeringute ajatamine</i>	21
<i>Vabariigi Valitsuse reservide vähendamine</i>	27
TULUMEETMED	68
<i>Täiendavad dividendid</i>	68
MEETMED KOKKU	173

Allikas: Rahandusministeerium

Meetmetega seotud maksutulu

2024. aastal ulatub lisaeelarve meetmete mõju ligi 13 mln euroni (vt Tabel 4), kõige enam väheneb käibemaksu tasumine. Käibemaksu mõjutavad majanduskulu ja investeeringute kokkuvõid, mis vähendavad tarbimist. Suurem vähenemine toimub ka sotsiaalmaksu tasumistes, kuna kokkuhoiu raames vähendatakse olulises ulatuses palgakulu.

Kokkuhoiumeetmete mõjul väheneb sotsiaalmaksulaekumine, sh ravikindlustuse osa Tervisekassale ja vahendid pensionidele, mille tulemusel suureneb sama võrra riigieelarve muudest vahenditest makstavate pensionide eelarve.

Erandina kasvab juriidilise isiku tulumaksu summa eelarves, kuna otsustatud on suurendada dividenditulu 54,6 miljoni euro ulatuses, millega kaasneb riigile tasutav täiendav tulumaks summas 13,4 miljonit eurot.

Tabel 4. Lisaeelarve meetmete mõju maksudele 2024, mln €

2024	
Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed, mln €:	-12,8
Füüsilise isiku tulumaks (RE osa)	-1,6
Füüsilise isiku tulumaks (KOV osa)	-2,2
Juriidilise isiku tulumaks	12,4
Sotsiaalmaks	-6,8
Käibemaks	-12,3
Kütuseaktsiis	-2,3

Kulumeetmete puhul arvestame mõjuga maksudele, mis erineb sõltuvalt kululiigist. Lähtume neljast erinevast kululiigist: palgakulu, majandamiskulu, investering ja toetus, mille arvestamise põhimõtted on järgnevalt lahti selgitatud.

Palgakulu maksusisalduseks on arvestatud **42,1%**, ligi poole sellest moodustab sotsiaalmaks, ülejäänud jaguneb füüsilise isiku tulumaksu (nii riigieelarve kui KOVide osa) ja suuremate tarbimismaksude (käibemaks, kütuseaktsiis) vahel. Siin on arvestatud tööjõu efektiivse maksumääraga^[1] 32,7%, suuremate tarbimismaksude mudeli järgse efektiivse maksumääraga 15,6% ning säästumääraga 10%.

Vahetarbimise/majandamiskulude maksusisalduseks on arvestatud **15,6%**, mis jaguneb suuremate tarbimismaksude vahel. Arvestame ainult otsese mõjuga ehk suuremate tarbimismaksude mudeli järgse efektiivse maksumääraga.

Investeringute maksusisalduseks on arvestatud **31,5%**, mis arvestab maksukoormusega ja jaguneb suuremate maksude vahel, millest olulisemad on sotsiaalmaks ja käibemaks. Oleme arvestanud ehitusinvesteeringu otsese, kaudsete ja indutseeritud mõjudega maksulaekumisele. Ligikaudu 60% valitsemissektori investeeringutest on seotud hoonete ja rajatiste ehitusega (viimase 10.a keskmine), eeldame lihtsustatult ka mitteehtusinvesteeringu puhul sama maksusisaldust.

Toetuste maksusisalduseks on arvestatud **14,0%**, mis tuleneb suuremate tarbimismaksude mudeli järgsest efektiivsest maksumäärast ja säästumäärast 10% ning jaguneb suuremate tarbimismaksude vahel.

Meetmete mõju valitsussektori finantseerimisele

Lisaeelarve toetusmeetmete rahavooline mõju moodustab kokku 173 miljonit eurot ehk 0,4% SKPst, mille väljamaksete kokkuhoid tehakse 2024. aasta jooksul. Riigil tuleb kokkuhoiu tulemusel üle vaadata täiendavate võlavahendite vajadus ja maht. 30.05.2024 seisuga on likviidsusreservi (2,9 mld) ja valmisolekulaenude vahendid (0,4 mld) likviidsusreservi sihttasemest oluliselt kõrgemal, mistõttu on riigi likviidsus maikuu lõpul väga hea. Riik alustas võla kaasamist selle aasta jaanuaris kui emiteeriti 10-aastase tähtajaga võlakirju 1 mld eurot. Aprillis emiteeriti lühiajalisi võlakirju T-bille (refinantseerimine 250 miljoni euro ulatuses) ning euro kommertspaberite portfelli ulatus 698 mln euron. 2024.a teisel poolaastal on võimalik lisaeelarve kokkuhoiu toel vähendada võla kaasamist, millega väheneb intressikulu hinnanguliselt 2,6 mln euro ulatuses.

Seega, kokkuhoiumeetmed vähendavad võlavajadust ja sellega kaasnevat kulu ning teisalt suurendab puhvrit riigikassa kumulatiivse võla ja 2024. aasta riigieelarve seaduses kehtestatud 11 miljardilist riigi võlakohustuste suurima lubatud jäägi vahel.

[1] Efektiivne maksumäär on kogutud maksud jagatuna maksubaasiga. Tüüpiliselt leitakse majandusliku funktsiooni järgi – töötamine, tarbimine, kapitaliomaniik.

II OSA ÜLEVAADE RIIGI 2024. AASTA LISAEELARVE EELNÕUST

Tabel 5. Lisaeelarve kulud ja investeeringud majandusliku sisu lõikes, mln €t

	2024.a riigieelarve seadus	Lisaeelarve eelnõu	Täpsustatud 2024.a riigieelarve	Muutus, %
KULUD KOKKU	-17 683,8	103,8	-17 580,1	-0,59
Sotsiaaltoetused	-4 031,2	-3,5	-4 034,7	0,09
Muud toetused	-4 057,5	30,6	-4 027,0	-0,75
Investeeringutoetused	-1 114,3	0,0	-1 114,3	0,00
Tööjökulu	-1 367,2	5,4	-1 361,8	-0,39
Majandamiskulu	-1 270,7	17,4	-1 253,3	-1,37
Muud tegevuskulud	-232,8	39,5	-193,3	-16,98
Edasiantavad maksud	-4 792,0	9,0	-4 783,1	-0,19
Käibemaks kuludelt	-216,8	2,8	-214,0	-1,30
Finantskulud	-254,0	2,6	-251,4	-1,02
Põhivara amortisatsioon	-347,2	0,0	-347,2	0,00
INVESTEERINGUD KOKKU	-817,3	22,7	-794,6	-2,78
Investeeringud	-683,6	18,8	-665	-2,75
Käibemaks investeeringutelt	-133,7	4,0	-130	-2,96

Lisaeelarve kulude ja investeeringute maht moodustab 0,68% 2024. aasta riigieelarve kulude ja investeeringute mahust.

Suurim eelarve kokkuvõid toimub muudes tegevuskuludes 39,5 mln, mille all on kajastatud peaaugjalikult Vabariigi Valitsuse reservide vähenemine nii ettenägematute kulude jaoks 5 mln kui ka juba sihtotstarbeliselt kavandatud tegevusteks 34,5 mln. Sihtotstarbelise reservi vähenemisest 10 mln on seotud investeeringute nihkumisega järgnevasse aastasse.

Muudes toetustes on kokkuvõid 30,5 mln, millest suurimad Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas 9,5 mln, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas 9,1 mln, Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas 6,0 mln ning Välisministeeriumis 2,9 mln.

Majandamiskulu hoitakse kokku 17,4 mln (käibemaksuta), millest suurimad Justiitsministeeriumi valitsemisalas 3,9 mln, Kliimaministeeriumi valitsemisalas 3,3 mln, Siseministeeriumi valitsemisalas 2,5 mln, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas 2,3 mln ning Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas 1,6 mln.

Edasiantavate maksude vähenemine 9,0 mln kajastab lisaeelarve meetmete mõju sotsiaalmaksu ja tulumaksu laekumisele, mis vähendab edasiantavat sotsiaalmaksu Tervisekassale 2,7 mln ja pensionideks 4,1 mln ning vähendab tulumaksu KOV üksustele 2,2 mln. Pensionide väljamaksete tagamiseks suurendatakse riigieelarve muudest vahenditest makstavate pensionide eelarvet (sotsiaaltoetused 4,1 mln).

Tööjökulu hoitakse kokku 5,4 mln, millest suurimad Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas 2,3 mln, Kliimaministeeriumi valitsemisalas 0,9 mln, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas 0,5 mln ning Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas 0,5 mln.

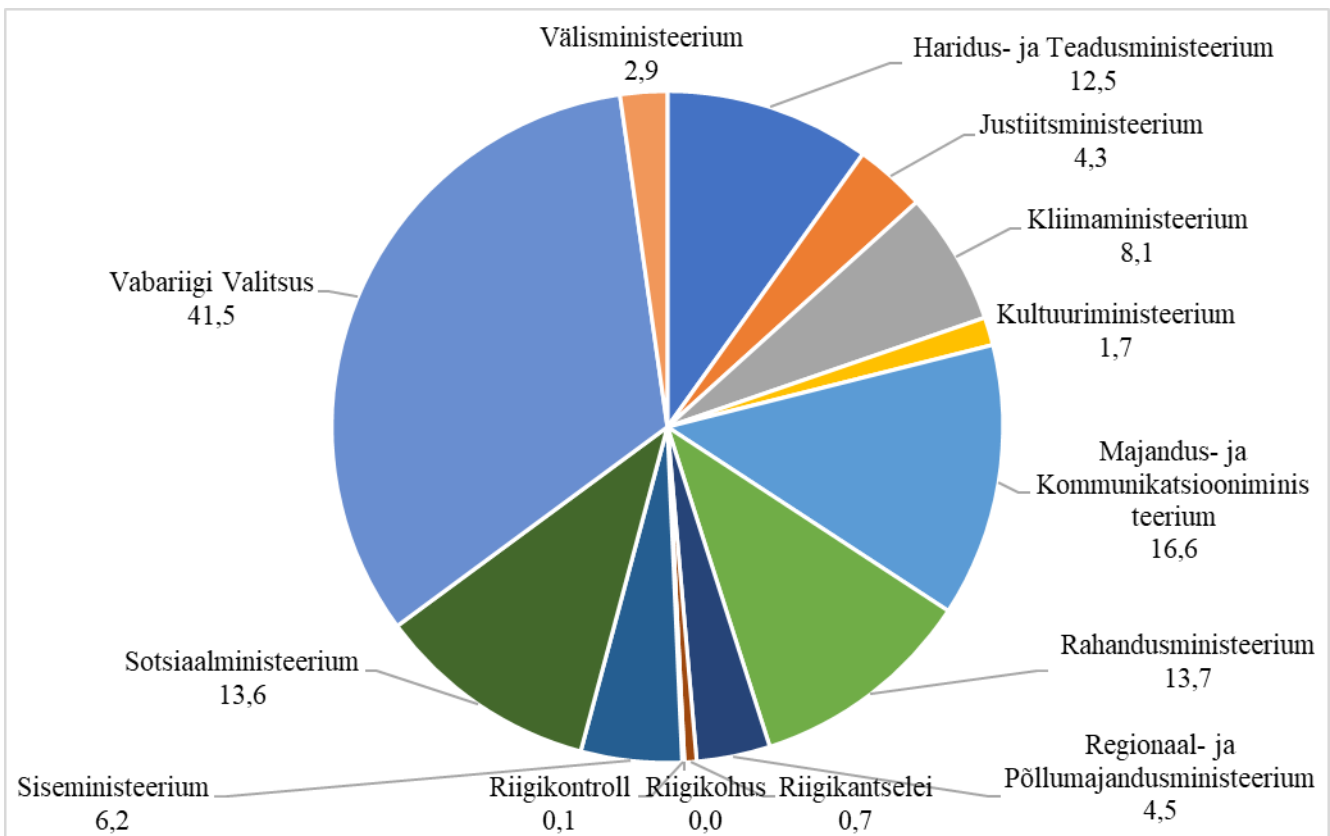
Sotsiaaltoetuste eelarve suureneb 3,5 mln Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas, mis on seotud eelkõige täiendavate pensioni väljamaksete tagamiseks täiendava eelarve lisandumisega 4,1 mln (vt täpsemalt edasiantavate maksude lõigust). Lisaks vähendatakse sotsiaaltoetusi 0,6 mln.

Käibemaksu kulusid vähendatakse 2,8 mln, kuna majandamiskulude kokkuhoiduga väheneb ka prognoositav käibemaksukulu.

Finantskulude vähenemine 2,6 mln on lisaelarve meetmete mõju laenuraha kasutamisega kaasnevale intressikulule. Võrreldes algse 2024. aasta riigieelarvega väheneb eelarve maht, seega kasutatakse ka vähem laenuraha. Muutuseid on ka turu tingimustes .

Lisaelarvega vähendatakse investeeringute tekkepõhist eelarvet 12,7 mln, mis nihkub edasi järgnevasse aastasse, sest käesoleval aastal ei õnnestu neid ellu viia. **Kokkuhoidu investeeringutest tehakse 6,1 mln**, sh Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas 2 mln, Rahandusministeeriumi valitsemisalas 1,7 mln, Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas 1,5 mln ja Kliimaministeeriumi valitsemisalas 1 mln. **Käibemaksu investeeringutelt vähendatakse 3,7 mln**, kuna investeeringute vähenemisel väheneb ka prognoositav käibemaks. Investeeringute vähenemine objektiti:

- IT 14,3 mln;
- transpordivahendid 2,0 mln;
- Rohuküla sadama kai taastamine 1,5 mln;
- Riigimaanteede remondi koondprojekt 1,0 mln

Joonis 1. Lisaelarve kulude ja investeeringute jaotus valitsemisalati, miljon eurot

Järgnevalt on kirjeldatud detailsemalt 2024. aasta lisaelarvet valitsemisalade lõikes.

Riigikontroll

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
KULUD	-6 009	-5 541	100	100	-5 909	-5 441

Riigikontroll vähendab 2024. aasta kulude mahtu 100 000 eurot, panustades riigi rahanduse korda tegemise ühisesse pingutusse.

Riigikohus

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
KULUD	-6 953	-4 220	36	29	-6 917	-4 190
<i>sh käibemaks</i>	-132	0	6	0	-126	0

Riigikohus vähendab 29 459 eurot majandamiskulusid. Kokku hoitakse projektide tegevuste pealt, mis ei ole kriitilise tähtsusega ning ei ole veel alanud.

Vabariigi Valitsus

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
KULUD	-3 141 185	-794 316	41 540	39 330	-3 099 646	-754 986
Vabariigi Valitsuse reservid	-114 281	-114 281	39 330	39 330	-74 951	-74 951
Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud	-1 950 563	0	2 210	0	-1 948 353	0

Lisaeelarvega vähendatakse **Vabariigi Valitsuse reservide** eelarvet **39 329 674 eurot**, sh Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeta vahendite mahtu 5 000 000 eurot ja Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeliste vahendite mahtu 34 329 674 eurot. Sihtotstarbeliselt Vabariigi Valitsuse heaks kiidetud tegevuste rahastamiseks ette nähtud eelarvet vähendatakse tegevustelt, mille rahastamise vajadus on 2024. aastal ära langenud või osutunud prognoositust väiksemaks, sh:

- Kaitseministeeriumi valitsemisala “Käibemaksu kulu USA toetusele (Kaitseliit)” 600 000 eurot;
- Kliimaministeeriumi valitsemisala „Avaandmete direktiivi ülevõtmine“ 593 708 eurot;
- Kultuuriministeeriumi valitsemisala “Finaalturniiridel osalevad meeskonnad” 200 000 eurot;
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala “Õigusaktidest tulenevad meetmed” 332 500 eurot;
- Siseministeeriumi valitsemisala “Idapiiri väljaehitamine ning taristu” 10 000 000 eurot (ehitusinvesteeringud nihkuvad edasi 2025. aastasse);

- Sotsiaalministeeriumi valitsemisala “Tervishoiu hädaolukordadeks ja riigikaitseks valmistumise korraldamine” 323 533 eurot;
- Välisministeeriumi valitsemisala “Euroopa Rahurahastu täiendav sissemaks” 11 718 000 eurot;
- Üleriigiline “Riigiasutuste rendimaksud” 1 000 000 eurot, “Välis teenistuse seadus” 1 000 000 eurot ja “Põhiseaduslike institutsioonide jagamata remondifond” 350 000 eurot.

Lisaks vähendatakse üleriigilise tegevuse “Teadus- ja arendustegevuse kulud jaotamata projektidele” eelarvet 6 711 933 eurot seoses teadus- ja arendustegevuse kulude üleriigilise kokkuhoiuga.

Ülejäänud Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelistesse vahenditesse 2024. aastaks kavandatud tegevustelt hoitakse proportsionaalselt kokku täiendavalt 1 500 000 eurot.

Lisaeelarve meetmed mõjutavad tulu laekumist, mis **vähendab kohalike omavalitsuste tulubaasi 2 210 000 eurot**. Täpsemalt loe I osa alapeatükist Meetmetega seotud maksutulu.

Riigikantselei haldusala

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
KULUD	-24 305	-13 338	734	640	-23 571	-12 698
Tulemusvaldkond: TÕHUS RIIK	-21 976	-13 338	640	640	-21 336	-12 698
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine						
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-21 976	-13 338	640	640	-21 336	-12 698
Käibemaks	-2 328	0	94	0	-2 235	0

Riigikantselei eelarve väheneb kokku **733 570** eurot. Kulud vähenevad 639 928 eurot, sh 250 012 eurot üldistelt tegevuskuludelt ning 389 916 eurot teaduse, arenduse ja innovatsioonikuludega (TAI) seotud projektidelt. Tegevuskuludes vähendatakse osakondade lähetuste, koolituste, visiitide ja ürituste korraldamise kulusid. Teaduse, arenduse ja innovatsioonikuludega seotud projekte teostatakse planeeritust väiksemas mahus.

Kulude kokkuhoiuga väheneb ka käibemaksu eelarve 93 642 eurot.

Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
KULUD	-1 086 020	-888 603	12 515	12 421	-1 073 505	-876 181
Tulemusvaldkond: EESTI KEEL JA EESTLUS	-11 235	-8 573	359	359	-10 875	-8 213
Keeleprogramm						
Keeletaristu ja keeletehnoloogia arendamine	-5 786	-4 836	359	359	-5 427	-4 477
Tulemusvaldkond: TARK JA TEGUS RAHVAS	-814 900	-667 063	4 779	4 779	-810 121	-662 285
Haridus- ja noorteprogramm						
Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele	-298 124	-277 174	2 473	2 473	-295 652	-274 701
Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused	-28 746	-20 484	1 910	1 910	-26 836	-18 574

Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)	-4 642	-4 465	396	396	-4 246	-4 069
Tulemusvaldkond: TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUS NING ETTEVÕTLUS	-232 678	-203 573	7 283	7 283	-225 395	-196 289
Teadussüsteemi programm						
Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine	-200 104	-186 584	5 633	5 633	-194 471	-180 950
Teadussuure programmi						
Sektoritevahelise teadussuure toetamine	-17 183	-1 650	1 650	1 650	-15 533	0
Käibemaks	-17 333	0	94	0	-17 239	0

Teadliku kokkuvõtte tulemusena suunatakse ühekordselt 2024. aasta kärpesse haldus- ja juhtimiskulud haridus- ja noorteprogrammist 1 909 950 eurot, teadussüsteemi programmist 730 770 eurot ning keeleprogrammist 359 280 eurot.

Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala kulude eelarvet vähendatakse **12 515 024** eurot, sh käibemaks 93 872 eurot.

Haridus- ja Noorteprogrammi muudatused:

- Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele eelarvet vähendatakse 1 270 126 eurot. Alates 2023. aasta suvest on toimunud teadlik kokkuvõtte (õpilaste arvu prognoosi täpsustamine, koolide hoonete majandamiskulud, IT varade soetus), et katta 2024. aasta eelarve planeerimise protsessis tehtud kärpeid.
- Väikeste algkoolide meedet vähendatakse 1 000 000 eurot. 2024. aasta taotlusvoorud on lõppenud ja rahastusotsused tehtud ning rohkem taotlusvoore käesoleval aastal ei planeerita, seega jääk suunatakse kokkuvõtte.
- Vanglaõpe väheneb 100 000 eurot. Kinnipeetavate prognoos oli eelarvet kavandades suurem, seetõttu tekkis jääk, mis läheb kokkuvõtte katteks.
- Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine tegevuse eelarvet vähendatakse 396 000 eurot. Vähendatakse tegevusi noortevaldkonna arendamise ja noorsootöö suunal (s.h. strateegiliste partnerite tegevustoetuse vähendamine 200 000 eurot).

Teadussüsteemi programmi muudatused:

- Programmi tegevuse „Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine“ eelarvet vähendatakse 2 500 000 eurot vähendades rahvusvaheliste mobiilsustoetuste väljaandmist teadusvaldkonnades, mis ei kuulu nutika spetsialiseerumise alla. Tegevused jätkuvad väiksemas mahus ja osaliselt teistest allikatest.
- Programmi tegevuse „Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine“ eelarvet vähendatakse 1 990 229 eurot. Selleks vähendame riigipoolset toetust teadusasutustele energiatõhusust kasvatavateks nutikateks investeeringuteks. Vahendid olid esialgu kavandatud rohetehnoloogia teadmuskeskuse käivitamiseks, millest oleme rakendusuuringute keskuse käivitamise tõttu loobunud ja suunanud vahendid osaliselt ühekordselt energiatõhususe suurendamiseks ülikoolides ning Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatavates asutustes..
- Programmi tegevuse „Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine“ eelarvet vähendatakse 200 000 eurot. Muudatusega vähendatakse riigipoolset tegevustoetust teaduse valdkonna koostööpartneritele. Toetuse saajad ja toetuse maht vaadatakse kriitiliselt üle.
- Programmi tegevuse „Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine“ osas väheneb valdkondliku teadus- ja arendustegevuse eelarve 212 286 eurot. Muudatuse tulemusel lükatakse edasi teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) fookusvaldkonna „Elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum“ raames planeeritud ühiskonnauuringute programmi käivitamine, selle tulemusel ei lisandu ühiskonna suunal esialgu planeeritud sihttoetusi.

Teadmussiirde programmi muudatused:

Programmi tegevust „Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine“ vähendatakse 1 650 000 eurot. Peatatakse ajutiselt eksperimentaalarenduste toetusteks kavandatud arendusgrantide väljaarendamine. Oleme käivitamas mitut teadmussiirde suuna tõukefondide meedet, eksperimentaalarenduste vajaduse täitmiseks hakkame nutika spetsialiseerumise suunal välja andma teadusasutuste ja kõrgkoolide teadmus- ja tehnoloogiasirde võimekuse kasvatamise (ASTRA+) innovatsiooniküpsuse grante.

Justiitsministeeriumi valitsemisala

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
KULUD	-230 846	-172 194	4 335	3 906	-226 511	-168 289
Tulemusvaldkond: ÕIGUSRIIK	-218 265	-172 194	3 906	3 906	-214 359	-168 289
Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum						
Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus	-39 541	-27 153	2 514	2 514	-37 027	-24 639
Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine	-85 581	-57 124	1 391	1 391	-84 190	-55 733
Käibemaks	-12 582	0	430	0	-12 152	0

Justiitsministeeriumi tegevuskulude eelarvet vähendatakse **3 905 545 eurot** lükates edasi justiitsvaldkonna IKT arendustega seotud kulusid (projektid selguvad hiljem). IKT arendused on lükkunud edasi seoses turu võimekusega pakkuda vajalikus mahus ressursse ning keerukusega värvata turult vajaliku kompetentsiga personali, mille arvelt on võimalik täna IKT arendustes kokkuhoidu teostada.

Kulude kokkuhoiuga väheneb ka käibemaksu eelarve **429 610 eurot**.

Kliimaministeeriumi valitsemisala

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
TULUD	1 270 993	0	54 600	0	1 325 593	0
Intressi- ja omanikutulud	81 286	0	54 600	0	135 886	0
KULUD	-1 189 618	-196 041	5 047	4 319	-1 184 571	-191 722
Tulemusvaldkond: PÕLLUMAJANDUS JA KALANDUS	-3 679	-3 503	85	85	-3 594	-3 419
Kalandus						
Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine	-3 679	-3 503	85	85	-3 594	-3 419
Tulemusvaldkond: KESKKOND	-166 686	-70 816	1 684	1 684	-165 001	-69 132
Keskonnakaitse ja -kasutuse programm						
Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine	-58 074	-2 008	61	61	-58 013	-1 947
Õhukvaliteedi parendamine	-12 103	-4 661	77	77	-12 026	-4 584
Kiirgusohutuse tagamine	-1 630	-1 261	44	44	-1 586	-1 218
Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine	-12 532	-1 506	31	31	-12 501	-1 475
Keskonnamõju hindamise ja selle maandamise tagamine	-2 775	-1 068	30	30	-2 745	-1 038
Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika kujundamine	-2 890	-1 805	48	48	-2 842	-1 757
Jäätmemajanduse korraldamine	-7 078	-3 996	84	84	-6 994	-3 913
Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine	-2 031	-1 598	44	44	-1 987	-1 554
Merekeskkonna kaitse suunamine	-3 012	-2 822	146	146	-2 866	-2 676
Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine	-15 959	-12 618	140	140	-15 818	-12 477
Elurikkuse kaitse tagamine	-17 493	-10 333	214	214	-17 280	-10 119
Metsanduse arengu suunamine	-13 488	-12 956	186	186	-13 301	-12 770
Ilmaandmete, -prognooside ja -hoiatuste tagamine	-4 885	-3 423	111	111	-4 774	-3 312
Keskonnateadlikkuse ja -hariduse arengu suunamine	-6 956	-5 792	122	122	-6 834	-5 670
Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele	-5 779	-4 967	346	346	-5 433	-4 621
Tulemusvaldkond: ENERGEETIKA	-80 658	-7 396	439	439	-80 220	-6 957
Energeetika ja maavarade programm						
Elektri- ja gaasivarustuse tagamine	-539	-517	31	31	-508	-486
Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne	-262	-252	15	15	-247	-237
Transpordikütuste valdkonna reguleerimine	-147	-140	15	15	-132	-124
Energiaõhususe suurendamine	-5 388	-334	18	18	-5 370	-316
Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises	-69 276	-1 541	215	215	-69 061	-1 327
Maapõueressursside uurimine ja kasutamine	-3 017	-2 849	144	144	-2 872	-2 705
Tulemusvaldkond: TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUS NING ETTEVÕTLUS	-165 418	-5 827	273	273	-165 144	-5 554
Ehitus						
E-ehitus	-5 361	-1 144	46	46	-5 315	-1 098
Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine	-1 538	-721	108	108	-1 430	-613
Eluasemepoliitika	-158 518	-3 962	119	119	-158 400	-3 844
Tulemusvaldkond: TRANSPORT	-756 963	-108 498	1 838	1 838	-755 125	-106 660
Transpordi ja liikuvuse programm						
Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-32 312	-15 234	283	283	-32 029	-14 950
Õhutransporditaristu arendamine ja korrashoid	-10 303	-10 295	19	19	-10 284	-10 276

Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-227 757	-71 703	1 467	1 467	-226 290	-70 236
Keskonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond	-41 258	-230	16	16	-41 243	-214
Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-433 139	-728	21	21	-433 118	-707
Ohutu ja säästlik transpordisüsteem	-12 193	-10 308	32	32	-12 161	-10 276
Käibemaks	-16 215	0	728	0	-15 487	0
INVESTEERINGUD	-178 528	-74 867	3 050	2 500	-175 478	-72 367
Riigimaanteede remondi koondprojekt	-62 799	-59 869	1 000	1 000	-61 799	-58 869
Muud investeeringud kokku	-41 921	-14 998	1 500	1 500	-40 421	-13 498
Käibemaks	-31 462	0	550	0	-30 912	0

Lisaeelarvega **suurenevad Kliimaministeeriumi valitsemisala intressi- ja omanikutulud 54 600 000** eurot. Dividendimaksete prognoosi lisaeelarves korrigeeritakse ja AS Elering dividendisumma viiakse vastavusse Vabariigi Valitsuse korraldusega "Riigi äriühingu ja sellise äriühingu, kus riigil on vähemalt otsustusõigus, poolt makstavate dividendide summade kinnitamine 2024. aastaks". Riigimetsa Majandamise Keskuse 2023. aasta eest makstavate dividendide prognoos kasvab 39 600 000 eurot tulenevalt keskuse 2023. aasta majandustulemustest.

Lisaeelarve tulemusel **vähenevad Kliimaministeeriumi 2024. aasta kulud ja investeeringud kokku 8 096 576** eurot, millest kulud moodustavad 5 046 576 eurot ja investeeringud 3 050 000 eurot. Kokkuvõttes toob kaasa käibemaksu vähenemise.

Kõigi Kliimaministeeriumi tulemusvaldkondade tegevuste eelarvete mahud muutuvad seoses tööjõukulude ja tegevuskulude korrigeerimisega valitsemisala üleselt ja kõigis asutustes. Kokku vähenevad valitsemisala tööjõu- ja majandamiskulud 2 098 418 eurot (ilma Transpordiameti kuludeta). See moodustab 3% Kliimaministeeriumi valitsemisala 2024. aasta eelarves arvestatud piirmääraga tööjõu- ja tegevuskuludest (ilma Transpordiametita).

Transpordiameti tegevuskulud ja investeeringud vähenevad kokku 2 500 000 eurot. Tegevuskulude kokkuvõttega seoses piiratakse riigimaanteede perioodilist hooldustööde mahtu ning samuti vähendab Transpordiamet teisi majanduskulusid, sealhulgas jäämurdekulusid. Täpsem plaan vähendatud vahendite kasutamise osas on välja töötamisel. Investeeringute 1 000 000 euro suurusest kokkuvõitest tulenevalt vaatab Transpordiamet üle riigiteede koondprojektis esitatud teehoiukava meetmete nimekirjad.

Kliimaministeerium vähendab SA Keskonnainvesteeringute Keskusele (SA KIK) eraldatavat toetust SA KIK tegevus- ja halduskulude katmiseks 60 155 eurot. Kokkuvõttega tulenevalt analüüsib SA KIK tema poolt vahendatavate toetuste saajatele rakendatavaid kontrollitegevusi ja aruandluskohustust ning võimalusel muudab vastavaid protseduure. Samuti vähendab Kliimaministeerium Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA-le eraldatava väikeelamute energiatõhususe toetuse mahtu 10 064 eurot. Tegemist on 2023. aastal lõpetatud riigieelarve meetme kuludega, mida on vaja viimaste tööde kontrollimiseks, väljamaksete korraldamiseks ja aruandluseks ning mida on võimalik teha väiksema mahuga.

Teaduse, arenduse ja innovatsioonikulude (TAI) kokkuvõtte 619 256 eurot teostatakse Kliimaministeeriumi valdkondliku teadus- ja arendusrahastuse 2024. aasta valdkonnapõhise TAI lisarahastuse arvelt. Lisarahastuse vahendid panustavad Kliimaministeeriumi valitsemisala tulemusvaldkondade kõikidesse programmidesse, mille eesmärkide saavutamiseks vajalike uuringute ja teadusprojektide mahte vähendatakse või lükatakse teostamist edasi. Vähendamised moodustavad ligi 15% Kliimaministeeriumi valitsemisala 2024. aasta eelarvesse eraldatud TAI lisarahastuse ja konkurentsipõhiselt eraldatud piirmääraga vahendite kogumahust.

Kliimaministeeriumi valitsemisala 2024. aasta eelarvest nihutatakse 2025. aastasse 1 500 000 eurot Riigilaevastiku poolt Rohuküla sadama kai taastamiseks ette nähtud investeeringut. Kai rekonstrueerimisega seoses on vaja muuta detailplaneeringut ning uuendada eelprojekti raames tehtud

keskkonnamõjude hindamist. Rohuküla sadama kai ehitushange kuulutatakse välja 2024. aasta suvel ning suurem osa ehitustöödest teostatakse 2025. aastal.

Kultuuriministeriumi valitsemisala

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
KULUD	-361 480	-290 716	1 705	1 667	-359 775	-289 049
Tulemusvaldkond: KULTUUR JA SPORT	-342 803	-285 294	1 667	1 667	-341 136	-283 628
Kultuuriprogramm						
Muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamine, rakendamine	-53 071	-48 975	200	200	-52 871	-48 775
Kultuuri valdkondadeüleline tugi- ja arendustegevus	-31 054	-13 762	1 467	1 467	-29 587	-12 295
Käibemaks	-2 142	0	38	0	-2 104	0

Lisaeelarvega vähendatakse **Kultuuriministeriumi valitsemisala** eelarvet **1 704 566 eurot**, sh kulusid 1 666 566 eurot ja käibemaksu kuludelt 38 000 eurot. Kulude kokkuhoid jaguneb järgmiselt:

- Vähendatakse Kultuuriministeriumi (179 400 eurot) ja Muinsuskaitseameti tegevuskulusid (200 000 eurot). Nii Kultuuriministeriumi kui ka Muinsuskaitseameti puhul vähendatakse koolitus-, esindus- ja lähetuskulusid ning büroopindade korrashoiu ja inventari kulusid.
- Vähendatakse siseriiklike toetuste käibemaksu tõusu katteks eraldatud vahendeid 1 130 000 eurot. Siseriiklike toetuste maht jääb 2023. aasta tasemele ja käibemaksu lisakuludeks eraldatud vahendite vähendus ei too kaasa olulist mõju elluviidavatele tegevustele.
- Vähendatakse valdkondliku teadus- ja arendustegevuse kulu 157 166 eurot, mis tähendab, et valdkondlikke teadus- ja arendusprojekte saab toetada väiksemas mahus.

Kultuuriministeriumi valitsemisala sihtasutusi, avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid ja muid strateegilisi partnereid eelarvekokkuvahendite ei puuduta.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
KULUD	-1 417 668	-190 678	11 041	10 786	-1 406 627	-179 892
Tulemusvaldkond: DIGIÜHISKOND	-150 225	-61 639	1 586	1 586	-148 640	-60 053
Digiühiskonna programm						
Digiriigi arenguhüpped	-3 025	-1 530	82	82	-2 943	-1 448
Digiriigi alusbaasi kindlustamine	-95 895	-45 124	933	933	-94 962	-44 191
Suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime arendamine	-327	-302	10	10	-317	-292
Küberturvalisuse tagamine	-14 241	-10 661	360	360	-13 881	-10 300
Õigusruumi tagamine	-3 105	-2 724	200	200	-2 905	-2 524
Tulemusvaldkond: TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUS NING ETTEVÕTLUS	-283 307	-121 972	9 201	9 201	-274 107	-112 771
Teadussiirde programm						
Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine	-110 882	-75 595	3 028	3 028	-107 854	-72 566
Ettevõtluskeskkond						
Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamise	-127 827	-14 919	2 644	2 644	-125 184	-12 275
Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine	-8 711	-8 625	1 204	1 204	-7 507	-7 421
Ettevõtluse arendamise soodustamine	-32 990	-22 399	2 324	2 324	-30 666	-20 075
Käibemaks	-22 319	0	254	0	-22 065	0
INVESTEERINGUD	-34 267	-14 177	5 603	4 592	-28 664	-9 584
IT investeeringud	-28 303	-14 177	4 592	4 592	-23 711	-9 584
Käibemaks	-5 964	0	1 010	0	-4 953	0

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala kulude eelarvet vähendatakse kokku 11 040 610 eurot, sh 254 405 käibemaksu kulu.

Ministeeriumi ja allasutuste **tegevuskulusid** hoitakse kokku **1 655 412 eurot**. Asutused lükkavad edasi või loobuvad vakantsete ametikohtade täitmisest ja vähendavad teenuste sisse ostmist võlaõiguslike lepingute alusel. Kõik asutused vähendavad majandamis- ja halduskulusid üleüldiselt (näit lähetused, koolitused, uuringud jms) aga kärbitakse ka konkreetseid tegevusi. Riigi Infosüsteemi Amet (RIA) loobub üleriiklikust e-teenuste stiiliraamatu ja riikliku vestluskeskkonna juurutamisest ning vähendab kulusid riigi keskse infoturbe/küberturvalisuse tagamiseks läbi sisemise võimekuse kasvatamise. Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus (RIT) korraldab kriisiõppusi väiksemas mahus ja efektiivsemalt võrreldes esialgu planeerituga.

Sihtasutustele ja äriühingutele antavaid tegevustoetusi kärbitakse kokku **6 003 100 eurot**. Ettevõtluse ja Innovatsiooni sihtasutuse 2024 aasta riigieelarvest rahastatud tegevusi vähendatakse **5 705 000 euro** ulatuses. Tegevusi vähendatakse e-residentsuse programmis **1 505 000 eurot**, turismvaldkonna edendamise tegevustes **2 500 000 eurot**, välisinvesteeringute Eestisse kaasamise tegevustest **1 200 000 eurot** ning välialudentide Eestisse meelitamise tegevustest **500 000 eurot**. Ära jäetakse tegevused, mis on peamiselt seotud välisurgudelt Eestisse investorite, e-residentide, turistide, inseneride ja teiste tippspetsialistide meelitamisega ning nimetatud meetmetega seotud arendustega. Kuivõrd nende tegevuste eesmärgiks on muuhulgas maksutulude suurendamine, siis hinnanguliselt võib tegevuste vähendamise kaasneda ka maksutulu vähenemine 20-30 miljonit eurot järgneval aastal. Veel

vähendatakse Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutuse (RIKS) tegevustoetust **71 100 eurot** ja Eesti Varude Keskuse tegevustoetust **89 000 eurot**.

Teadus- ja arendustegevuse (TA) vahendeid vähendame **3 127 693 eurot**, sh ettevõtjate teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonialase rahvusvahelise koostöö toetamist ja ettevõtja rakendusuringute toetuskeemid ning valdkondliku TA konkurentsipõhist projekti „Tulevikukindla andmemajanduse ökosüsteemi mudel ja taristulised lahendused andmete turvaliseks haldamiseks, käitlemiseks ja väärindamiseks“. Kulude kokkuhoid saavutatakse peamiselt läbi kulutuste tekkepõhise prognoosi täpsustuse, kuivõrd toetusmeetmete rakendamisel viiakse kavandatud projekte ellu väiksemas mahus või osaliselt lükatakse projektide väljamakseid edasi.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi valitsemisala investeeringute eelarvet vähendatakse kokku 5 602 844 eurot, sh 1 010 349 eurot käibemaksu kulu. 2024. aastal vähendatud investeeringute eelarvest lükkub 2025. aastasse 2 646 000 euro ulatuses IT investeeringuid.

RIT rahastab investeeringuid Riigipilv 2.0 lahenduste arendamiseks mahus **1 831 623 eurot** algselt kindlaksmääratud vahendite asemel EL taaste- ja vastupidavusraha (RRF) vahenditest. RIA suunab e-ID teenuste arendamise toimekindluse ja käideldavuse tagamiseks kriisides **114 417 eurot** vähem. Veel lükkub RIT-il 2025. aasta esimesse poolde **1 812 456 eurot** investeeringute kulusid, mis on põhjustatud keerulisemaks muutunud geopoliitilisest olukorrast ja tarneaegade pikenemisest. Lisaks on kaasaegseima IT alustaristu (Riigipilv 2.0) lahenduste väljatöötamisel ja tippasemel küberturvalisuse meetmete rakendamisel olnud viimastel aastatel väga suured väljakutsed (sh turberiskide hindamine), mistõttu on arendusprotsessid ajaliselt oluliselt pikemaks läinud võrreldes esialgu prognoositud. MKM lükkab edasi **521 000 eurot** reaalajamajanduse ja **313 000 eurot** ettevõtja digivärava valdkonna investeeringuid, mida tehakse valitsemisalade üleses koostöös rohkem kui 20 asutusega. Mitmete prototüüpide katsearenduste eelanalüüsid on võtnud planeeritust kauem aega. Nende tööde algust on võimalik edasi lükata viisil, kus enamus tööde ettevalmistustest jääks 2024. aastasse, kuid planeeritavate tööde lõpetamine toimuks 2025. aastal.

Rahandusministeeriumi valitsemisala

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
TULUD	14 313 787	0	-12 750	0	14 301 037	0
Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed	14 088 740	0	-12 750	0	14 075 990	0
KULUD	-446 220	-121 043	4 124	1 471	-442 096	-119 572
Tulemusvaldkond: TÕHUS RIIK	-439 464	-121 043	4 071	1 471	-435 394	-119 572
Riigi rahandus						
Eelarvepoliitika kujundamine	-14 329	-5 495	115	115	-14 214	-5 380
Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve	-258 649	-1 436	2 654	54	-255 995	-1 382
Maksu- ja tollipoliitika kujundamine	-1 669	-1 662	40	40	-1 629	-1 622
Halduspoliitika						
Riigihalduse ja personalipoliitika kujundamine	-25 856	-3 070	72	72	-25 784	-2 998
Tugiteenuste pakkumine ja toetuste rakendamine RTKs	-21 865	-12 158	240	240	-21 625	-11 918
IKT valdkonna arendamine ja korraldamine RMITis	-30 594	-16 436	393	393	-30 202	-16 043
Ministeeriumite ühishoone kesksete tugiteenuste korraldamine	-8 759	-8 655	175	175	-8 584	-8 480
Riiklik statistika ja vastava poliitika kujundamine	-12 908	-10 947	221	221	-12 687	-10 726
Finantspoliitika						
Finantspoliitika kujundamine	-1 250	-1 246	27	27	-1 223	-1 219
Rahandusteabe poliitika kujundamine	-6 746	-6 593	134	134	-6 613	-6 459
Käibemaks	-6 755	0	53	0	-6 702	0
INVESTEERINGUD	-30 688	-19 384	9 588	7 955	-21 100	-11 428
IT investeeringud	-22 610	-19 144	7 955	7 955	-14 655	-11 188
Käibemaks	-5 438	0	1 632	0	-3 805	0

Lisaeelarve meetmed toovad kaasa **maksutulude** vähenemise **12 750 000** eurot. Täpsemalt loe seletuskirja I osa alapeatükist Meetmetega seotud maksutululu

Rahandusministeeriumi valitsemisala 2024.a kulude ja investeeringute eelarve väheneb kokku **13 711 121** eurot, sh kulud vähenevad **4 123 581** eurot ja IT investeeringud **9 587 540** eurot.

Kulude ja investeeringute kokkuhoiuga väheneb käibemaksu eelarve **1 685 386** eurot.

Kokkuhoid jaguneb asutuste vahel:

Maksu- ja Tolliameti investeeringud 1 117 930 eurot, Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus 928 142 eurot, Rahandusministeerium 503 042 eurot, Riigi Tugiteenuste keskus 239 725 eurot, Statistikaamet 219 844 eurot ja Rahapesu Andmebüroo 115 384 eurot.

Kulusid vähendatakse kokku **4 070 507** eurot järgmiselt:

Tegevuskulude eelarve vähendamiseks 1 470 507 eurot vaadatakse üle ja jäetakse osaliselt ära 2024.a II poolaastasse planeeritud välislähetused ja koolitused ning kinnistutega seotud inventari soetused. Palgafondi kokkuhoiuks hinnatakse asutustes kriitiliselt iga lahkuva töötaja asemel uue värbamise vajalikkust ja koosseisu optimaalsust.

Vähendatakse veebipõhiste ründetõrje ja sündmuste automaatse seire lahenduste mitmekesisust ning aktsepteeritakse riske, mis kaasnevad üheainsa toote kasutamisega. Vähendatakse Suur- Ameerika 1 ühishoone koosolekuruumide IT seadmete vahetusplaani ja teadus- ja arendustegevuse vahenditest planeeritud riigi kinnisvara valdkonna uuringute mahtusid.

Lisaeelarve meetmed toovad finantskulude vähenemise **2 600 000** eurot. Täpsemalt loe I osa alapeatükist Meetmete mõju valitsussektori finantseerimisele.

Investeeringute eelarvet vähendatakse kokku **7 955 228** eurot, millest **IT investeeringute** eelarve väheneb **1 653 560** eurot. Maksu- ja Tolliameti vahendeid vähendatakse 1 117 930 eurot, mis on seotud tollivaldkonna ja maksumuudatuste investeeringuga. Kokkuhoiust tulenevalt realiseeritakse arenduste miinimumlahendused tagades klientidele õigusloomest tulenevate nõuete täitmiseks vajalikud võimekused. Lisaks teostakse 535 630 euro ulatuses valitsemisala üleselt investeeringute arendusprojekte planeeritust väiksemas mahus.

Täiendavalt ajatatakse Rahandusministeeriumi valitsemisala investeeringuid järgmistesse aastatesse kokku summas **6 301 668** eurot. Ajatamine jaguneb järgmiste teemade vahel:

- Reaalmajanduse kasutamise võimalused: ettevõtjate ja riigi vaheliste andmete edastamise lihtsustamine ja automatiseerimine 1 963 245 eurot. 2024. aastal käib veel projekti analüüs ning IT arendusteks eraldatud raha kasutatakse 2025. aastal.
- Tollivaldkonna arendused: ühtse tolliakna arendamine, piiriformaalsuste teostamine ning tollistaatuste keskne elektrooniline menetlemine 3 258 423 eurot. Seoses EL direktiividest tulenevate tähtaegade nihkumisega lükkub edasi ka arenduste ajakava 2025. aastasse.
- Maksumuudatustega seotud õigusaktide elluviimine (kogumispensioni seadusemuudatus, mootorsõidukimaksu kehtestamine) 1 080 000 eurot. Seoses õigusloomest tulenevate nõuete täpsustamisega nihkub IT arendustele eraldatud eelarvete kasutamine osaliselt järgmisesse aastasse.

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
KULUD	-737 246	-236 437	4 483	3 987	-732 764	-232 450
Tulemusvaldkond: PÕLLUMAJANDUS JA KALANDUS	-496 308	-68 590	1 875	1 875	-494 433	-66 715
Põllumajandus, toit ja maaelu						
Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine	-64 892	-4 641	172	172	-64 720	-4 469
Taimetervise, loomade tervise ja heaolu tagamine	-26 827	-10 038	228	228	-26 599	-9 810
Maa- ja rannapiirkonna arendamine	-46 411	-4 424	37	37	-46 374	-4 387
Toiduohutus	-11 588	-9 015	316	316	-11 271	-8 699
Maakasutus	-10 250	-2 119	21	21	-10 229	-2 098
Maaparandus	-12 142	-3 281	87	87	-12 055	-3 194
Sordiaretus ja taimne paljundusmaterjal	-12 568	-8 527	410	410	-12 158	-8 117
Põllumajandusloomade aretus	-5 231	-5 041	12	12	-5 219	-5 029
Põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime	-116 129	-8 131	190	190	-115 938	-7 940
Põlvkondade vahetus	-17 395	-483	10	10	-17 386	-474
Riskijuhtimine ja põllumajandusturgude tasakaal	-118 566	-2 774	43	43	-118 523	-2 731
Ühistegevus ja koostöö	-2 538	-760	19	19	-2 519	-742
Ekspordivõimekus ja Eesti toidu kuvand	-2 015	-1 123	65	65	-1 950	-1 058
Mahepõllumajandus	-36 418	-5 381	54	54	-36 364	-5 327
Kalandus						
Kutseline kalapüük	-5 264	-1 034	40	40	-5 224	-993
Vee-elusressursside töötlemine	-3 331	-396	13	13	-3 318	-383
Vesiviljelus	-1 042	-163	7	7	-1 035	-156
EMKFi keskkonnakaitsemeetmete rakendamine	-2 637	-211	8	8	-2 628	-203
Kalavarude haldamine ja kaitse	-1 065	-1 046	141	141	-924	-905
Tulemusvaldkond: TÕHUS RIIK	-103 229	-37 378	1 050	1 050	-102 179	-36 328
Regionaalpoliitika						
Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng	-53 442	-19 933	71	71	-53 371	-19 862
Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine	-30 916	-2 042	69	69	-30 847	-1 973
Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine	-4 798	-4 740	894	894	-3 904	-3 847
Maatoimingute korraldamine	-6 343	-3 730	16	16	-6 327	-3 714
Tulemusvaldkond: TRANSPORT	-130 485	-130 469	1 062	1 062	-129 423	-129 407
Ühistransport						
Ühistransporditeenuse arendamine ja soodustamine	-130 485	-130 469	1 062	1 062	-129 423	-129 407
Käibemaks	-7 224	0	496	0	-6 729	0

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi (REM) kavandatav eelarve kokkuhoid on kokku 3 987 426 eurot, millele lisandub käibemaks 495 517 eurot. Valitsemisala kokkuhoiu saavutamiseks vaadatakse üle uuringute rahastamised, teavitustegevused, IT investeeringud, tegevustoetused organisatsioonidele, ruumikasutuse asutustes ja asutuste poolt pakutavad teenused.

Kokkuhoid jaguneb kolme kategooriasse, millest 1 519 462 eurot moodustab tegevuskulude, 1 666 400 eurot 2024 eelarvega eraldatud lisavahendite ja 801 564 eurot teaduskulude vähendamine.

- Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kulude vähendus 3 061 888 eurot vähendab kõigi programmi tegevuste kulusid proportsionaalselt tugi- ja teadustegevuste arvelt. Kokkuvõttes toimub jooksvate tegevuskulude arvelt. Kokkuvõttes mõjutab kõigis valdkondades teaduspõhist poliitikakujundamist. Väiksemas mahus vähendatakse teavitusega seotud kulusid (nt Eesti toidu ja toiduohutuse kampaaniad).
- Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti kulude vähendus 203 651 eurot tuleneb üldise töökorralduse optimeerimise ja täitmata ametikohtade arvelt, mis omakorda võimaldab kokkuvõttes kaudsetelt administreerimis- ja haldamiskuludelt.
- Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA) vähendab kulusid 360 465 eurot, millest personalikulu moodustab 307 113 eurot ja sellega kaasnevat majandamiskulu 53 352 eurot. PTA külmub värbamise vabanevatele töökohtadele.
- Riigi Laboriuuringute ja Riskihindamise Keskuse kulude kokkuvõttes 102 676 eurot tuleneb:
 - toiduohutuse valdkonna riskihindamise jaoks tellitavate analüüside arvu vähendamisest,
 - Vähendatakse toiduohutuse valdkonnas ravimijääkide ja saasteainete riikliku kontrollprogrammi täitmist;
 - Vähendatakse labori arendustegevusi nii analüüsimetoodikate kui töötajate koolitamise osas.
- Maaelu Teadmiskeskus vähendab kulusid 258 746 eurot, millest moodustab tööjõukulu 223 000 eurot ja majandamiskulu 35 746 eurot. Tööjõukulude vähendamiseks vaadatakse üle tööülesanded ja optimeeritakse tööjõu kasutamist.

Siseministeriumi valitsemisala

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
KULUD	-534 499	-459 351	3 721	3 230	-530 777	-456 121
Tulemusvaldkond: SISETURVALISUS	-492 365	-443 573	2 886	2 886	-489 478	-440 687
Siseturvalisus						
Turvalise keskkonna kujundamine	-16 297	-15 861	21	21	-16 276	-15 840
Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine	-13 692	-12 267	36	36	-13 656	-12 230
Tegevus- ja relvalubade väljaandmine	-2 286	-2 102	4	4	-2 283	-2 098
Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine	-4 275	-4 256	3	3	-4 272	-4 253
Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine	-11 701	-10 945	11	11	-11 689	-10 933
Süüteo menetluse tõhustamine	-42 685	-41 041	1 245	1 245	-41 440	-39 796
Avaliku korra tagamine	-75 964	-72 336	141	141	-75 824	-72 195
Demineerimine	-4 574	-4 273	11	11	-4 563	-4 263
Päästmine maismaal ja siseveekogudel	-85 662	-81 037	173	173	-85 489	-80 864
Abi osutamine Eesti päästepiirkonnas	-16 023	-12 390	167	167	-15 855	-12 223
Põhiseadusliku korra tagamine	-43 661	-43 469	7	7	-43 654	-43 463
Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus	-41 386	-37 731	63	63	-41 323	-37 668
Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja kriiside lahendamine	-4 189	-3 853	11	11	-4 178	-3 842
Piirihaldus	-54 684	-41 365	139	139	-54 545	-41 226
Objektivalve ja isikukaitse	-9 865	-9 712	11	11	-9 854	-9 700
Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine	-10 815	-7 783	248	248	-10 567	-7 535
Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide väljaandmine	-19 652	-11 955	22	22	-19 630	-11 933
Migratsiooni järelvalve	-7 295	-6 106	8	8	-7 287	-6 098
Tasemeõpe ja täienduskoolitus	-22 910	-20 723	260	260	-22 651	-20 463
Sisekaitseakadeemias						
Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus	-2 749	-2 740	304	304	-2 445	-2 436
IKT teenuste pakkumine SIMi valitsemisalast väljapoole	-1 999	-1 628	2	2	-1 998	-1 626
Tulemusvaldkond: SIDUS ÜHISKOND	-17 759	-15 778	344	344	-17 415	-15 435
Kogukondlik Eesti						
Kogukondliku arengu toetamine	-4 410	-3 611	313	313	-4 096	-3 298
Usuvabaduse tagamine	-805	-803	2	2	-804	-802
Nutikas rahvastikuarvestus						
Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine	-4 001	-3 438	18	18	-3 983	-3 420
Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine	-3 356	-2 738	11	11	-3 345	-2 728
Käibemaks	-24 375	0	491	0	-23 883	0
INVESTEERINGUD	-65 382	-24 626	2 431	1 992	-62 951	-22 634
Transpordivahendid	-27 971	-9 370	1 992	1 992	-25 979	-7 378
Käibemaks	-11 224	0	438	0	-10 786	0

Siseministeriumi valitsemisala eelarvekärbe mõjutab kõige enam siseturvalisuse programmi ja kogukondliku Eesti programmi tegevuste ellu viimist.

Tegevuskulude eelarve vähenemine summas 3 721 365 eurot, sh käibemaks 491 365 eurot, toob kaasa järgmised tegevused ja mõju (järgnevad summad ilma käibemaksuta):

- Summas 145 000 eurot lükatakse edasi IT- arendusi ja pikendatakse tehnoloogia elukaart, vähendatakse arendus- ja testkeskkondi. Tegemist on IKT toega kõikidele Siseministeeriumi asutustele ning seetõttu mõjutab kõiki programmi tegevusi.
- Summas 300 000 eurot lükatakse edasi Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) kopterivõimekuse viimine 15-minutisele väljasõidu ajale. Eelkõige mõjutab see programmi tegevuse "Abi osutamine Eesti päästepiirkonnas" eesmärkide ellu viimist.
- Summas 400 000 eurot vähenevad võimalused Siseministeeriumi haldusala hoonete remontideks ja vajalikeks ümberehitustöödeks, rendi- ja kommunaalkulude kasvu puhul peame arvete tasumiseks leidma eelarvevahendid teiste teenuste arvelt. Kinnisvarakulude kärpimine mõjutab mitmeid PPA ja Päästeameti teenuseid – vajalike remontide ja ümberehituste edasilükkamine tähendab kehvemaid töötingimusi, mis vähendab töötajate motivatsiooni, ebaefektiivseid töömeetodeid ja teenuste kvaliteedi vähenemist.
- Summas 250 000 eurot lükatakse edasi politsei- ja piirivalveametite õppekohtade arvu suurendamist Sisekaitseakadeemias algselt planeeritud mahus. Eelarve kärbe mõjutab eelkõige programmi tegevuse "Tasemeõpe ja täienduskoolitus Sisekaitseakadeemias" eesmärkide saavutamist.
- Summas 100 000 eurot vähendatakse Siseministeeriumi tööjõukulude eelarvet, koondatakse üks asekancleri ametikoht ja jäetakse täitmata kuni viie lahkuva töötaja ametikohad. Kärbe võib kaudselt mõjutada kõikide Siseministeeriumi programmi tegevuste eesmärkide elluviimist.
- Summas 225 000 eurot jäetakse ära kodakondsuse taotlemiseks ja saamiseks suunatud proaktiivsed tegevused (nt. uuringud, küsitlused). Kärbe mõjutab programmi tegevuse "Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ja elluviimine" eesmärkide saavutamist.
- Summas 300 000 eurot jääb Siseministeeriumi valitsemisalas 2024.aastal tegemata teadus-arendusprojekte, sh uuringuid ja analüüse. Väheneb võimalus teha teaduspõhiseid otsuseid. Kärbe võib kaudselt mõjutada kõikide Siseministeeriumi programmi tegevuste eesmärkide elluviimist.
- Summas 300 000 eurot vähenevad võimalused kodanikuühiskonna arenguks oluliste toetusvoorude korraldamiseks. Kärbe mõjutab programmi tegevuse "Kogukondliku arengu toetamine" eesmärkide elluviimist.
- Lisaks jäävad ootele mitmed valdkonna arendusprojektid, väheneb võime saada hakkama ootamatute kulude katmise (nt õnnetused, kus kannatada saab tehnika ja vajab remonti või väljavahetamist, vms) ja hinnatõusudega (õhusõidukite remondid, kütusehinna kõikumised, jms). Võtame riski, et tehnika ei ole alati töökorras või võimaliku energiahindade kasvu puhul ei suuda me hoida töös vajalikus mahus sõidukeid. Kärbe mõjutab mitmete Siseministeeriumi programmi tegevuste eesmärkide elluviimist.

Investeeringute 2024.aasta eelarve väheneb 2 430 765 eurot, sh käibemaks 438 335 eurot. Selleks lükatakse edasi erinevate Politsei- ja Piirivalveameti sõidukite soetusi. Soetused plaanitakse siiski lõpule viia 2025.aastal.

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
	KULUD	-7 217 231	-328 962	11 512	8 726	-7 205 719
Tulemusvaldkond: HEAOLU	-4 710 435	-122 075	4 755	4 755	-4 705 680	-117 319
Tööturuprogramm						
Tööelu kvaliteedi arendamine	-16 503	-1 777	16	16	-16 487	-1 760
Vanemaealiste programm						
Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine	-651	-132	72	72	-579	-61
Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine	-3 536 580	-6 424	156	156	-3 536 425	-6 268
Sotsiaalhoolekande programm						
Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimestamine	-14 135	-4 200	2 018	2 018	-12 117	-2 182
Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine	-140 034	-64 178	427	427	-139 608	-63 751
Laste ja perede programm						
Hüvitised ja toetused lastele ja peredele	-950 781	-5 624	57	57	-950 724	-5 567
Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused	-34 364	-27 251	1 070	1 070	-33 294	-26 181
Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine	-2 439	-2 045	27	27	-2 412	-2 018
Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine	-5 122	-3 080	731	731	-4 391	-2 349
Teenused ohvritele ja vägivallatsetele	-8 420	-6 399	131	131	-8 289	-6 268
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm						
Soolise võrdsuslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	-646	-628	50	50	-596	-578
Tulemusvaldkond: TERVIS	-2 499 492	-206 888	6 630	3 970	-2 492 861	-202 917
Tervist toetava keskkonna programm						
Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamine	-1 021	-996	60	60	-961	-935
Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskid	-3 052	-2 019	16	16	-3 036	-2 003
Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamine	-977	-936	7	7	-970	-928
Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamine	-4 731	-2 692	31	31	-4 700	-2 661
Tervist toetavate valikute programm						
Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamine	-8 756	-7 252	47	47	-8 709	-7 205
Vaimse tervise edendamine	-3 757	-3 723	134	134	-3 623	-3 589
Inimkeskse tervishoiu programm						
Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamine	-3 392	-3 079	86	86	-3 307	-2 994
Personali võimekus, juhtimine ja vastutus	-7 605	-5 430	21	21	-7 584	-5 409

Tervishoiuteenuste mudelite ümberkujundamine	-11 421	-8 029	712	712	-10 708	-7 317
Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendihutus	-3 486	-3 082	55	55	-3 431	-3 028
Tervise ebavõrdsuse vähendamine ja ravikindlustuse tagamine	-2 378 335	-134 682	5 360	2 700	-2 372 975	-131 982
Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamine	-926	-904	29	29	-897	-875
Ravimite, verepreparaatide, meditsiiniseadmete kättesaadavus	-9 461	-3 954	5	5	-9 456	-3 949
Nakkushaiguste leviku tõkestamine (vaktsineerimine, AMR)	-2 728	-2 293	67	67	-2 662	-2 226
Käibemaks	-7 304	0	127	0	-7 177	0
INVESTEERINGUD	-11 375	-5 725	2 070	1 740	-9 305	-3 985
<i>sh käibemaks</i>	<i>-1 970</i>	<i>0</i>	<i>330</i>	<i>0</i>	<i>-1 640</i>	<i>0</i>

Lisaeelarvega vähendatakse **Sotsiaalministeeriumi valitsemisala** eelarvet kokku **13 582 353** eurot sh kulude eelarvet **11 512 354** eurot ning investeeringute eelarvet **2 070 000** eurot. Kulude ja investeeringute kokkuhoiuga väheneb käibemaksu eelarve **456 550** eurot.

Kulude kokkuvõtteid jaguneb järgmiselt:

- Sotsiaalministeerium ja valitsemisala asutuste tegevuskulusid vähendatakse **929 070** eurot. Peamiselt hoitakse kokku töökorralduse optimeerimise, täitmata ametikohtade, haiguspäevade ning asutuste korraldatavate ürituste, teenistujate koolituste ja lähetuste arvelt. Kokkuhoiukohti on leitud sõidukite ülalpidamis- ja vormiriietuse kuludelt. Terviseametis vähendatakse kontrollloostude arvu toodete ohutuse valdkonnas ning nakkushaiguste seire mahtu. Lisaks kärbitakse välisriigis kvalifikatsiooni omandanud isiku tööpraktika eelarvet ning "Sinu käed päästavad elu" kampaania teostatakse väiksemas mahus. Voliniku kantseleil vähendatakse diskrimineerimisjuhtumite lahendamise seonduva õigusabikulu (ekspertarvamuse ost, abi osutamine inimeste kohtusse pöördumisel), sh käsunduslepingute kulu eelarvet.
- Sotsiaalvaldkonna strateegilise partnerluse vahendeid vähendatakse **2 500 000** eurot- sügisel planeeritud avatud taotlusvoorud tehakse vähendatud mahus ja ei avata uusi hetkel kavandamisjärgus valdkondlike programme.
- Asendushooldusel kasvavate laste ja neid kasvatavate isikute tugiteenuste vahendeid vähendatakse **120 000** eurot. Tugiteenuste 2024. aasta esimese 5 kuu seire andmetele tuginedes prognoosime 2024. aasta vajadust algselt kavandatust väiksemaks. Seda eelkõige põhjusel, et teenust soovivate eestkoste- ja lapsendajaperede arvu kasv on olnud esialgu kavandatust väiksem. Eelarve vähendamine 10% ei oma olulist mõju tugiteenuste kättesaadavusele. Kuna teenuseid rahastatakse Sotsiaalkindlustusameti kaudu, siis puudub eelarve vähendamisel otsene mõju KOV eelarvetele.
- Sotsiaalkindlustusameti sotsiaalteenuste eelarveid vähendatakse kokku **1 274 815** eurot järgmiselt:
 - Laste rehabilitatsiooniteenuse eelarvet vähendatakse 200 000 eurot. 2024. aasta I kvartali teenuse kasutamine oli prognoositust väiksem. 2024. aasta eelarve vähendamine (1,3%) ei jäta lapsi teenuseta ega põhjusta ootejärjekorda.
 - Erihoolekandeteenuse eelarvet vähendatakse 364 815 eurot, ERF meetmest rahastatud erihoolekande teenuskohtade valmimine ei ole toimunud planeeritud tempos, mistõttu on teenust saavate inimeste arv olnud väiksem. Kokkuvõtteid tuleneb ka sellest, et kõik teenuskohad pole täidetud aastaringiselt (teenuskoha vastuvõtmiseks on aega kuni kolm kuud; teenusesaajad on viibinud haiglas või eemal nt perekondlikel põhjustel; päeva- ja nädalahooldust pole kasutatud täies mahus.)

- Perelepitusteenuse eelarvet vähendatakse 500 000 eurot 2024. aasta I kvartali tulemuste ja 2023. aasta andmete põhjal hindame, et teenuse maht kujuneb prognoositust väiksemaks, seega saame tagada peredele vajaliku teenuse planeeritud kujul.
- Asendushoolduse pädevuste tõstmise eelarvet vähendatakse 50 000 eurot. Vähendame lapsendajate, hooldusperedele ja eestkosteperedele suunatud koolituste arvu, samas suurendame koolitusgruppides inimeste arvu.
- Lastemajateenuse eelarvet vähendatakse 100 000 eurot koolituste ja teenuste arendamise arvelt. Vähendame koostööd välispartneritega, säilitame töötajate kvalifikatsiooni soodsamate koolituste abil, lükkame edasi arendustegevusi.
- Ohvriabiteenuse eelarvet vähendatakse 30 000 eurot, muudetakse ja optimeeritakse teenuste osutamise töökorraldust.
- Vägivallast loobumise nõustamise teenuse eelarvet vähendatakse 15 000 eurot koolituste arvelt.
- Psühhosotsiaalse kriisiabi eelarvet vähendatakse 15 000 eurot, muutes töökorraldust, sh teenuste ööpäevaringse kättesaadavuse optimeerimist tuginedes teenuse senise kasutuse statistikale, näiteks öisel ajal väljareageerimine.
- Vaktsiinikindlustuse vahendeid vähendatakse **500 000 eurot**. Vaktsiinikindlustuse kulud on prognoositust madalamad, sest vähenenud on Covid vaktsineerimise aktiivsus. Seetõttu on langenud ka vaktsiinikindlustuse hüvitise taotluste arv.
- Patsiendikindlustuse eelarvet vähendatakse **2 200 000 eurot**, kuna tervishoiuteenuseosutajate vastutuskindlustuse seaduse jõustumine lükkub nelja kuu võrra edasi, st 01.07.2024 kuupäevalt 01.11.2024 kuupäevale, mistõttu 2024. aasta kulud on planeeritust väiksemad.
- Vaimse tervise teenuste eelarvet vähendatakse **100 000 eurot**. KOVide ja esmatasandi tervisekeskuste psühholoogi palgatoetuste taotlusvoore tehakse 10% vähendatud mahus. Lisaks ei tõsteta algselt kavandatult psühholoogide kutse-aastate rahastamise mahtusid.
- Harvikaiguste eraldise eelarvet vähendatakse **693 238 eurot**. Harvikaiguste toetuse puhul on tegemist uue toetussüsteemiga, mis rakendub alles II poolaastast. Tervisekassa teenuste loetellu lisatakse alates 01.07.2024 harvikaiguse ravim, mida ei pea edaspidi katma antud toetusest, seetõttu jagatakse toetust välja väiksemas mahus, ilma et see kahjustaks toetuse saajaid ning nende ootusi.
- Teadus- ja arendustegevuse (TAI) vahendeid vähendatakse **408 681 eurot** TAI projektide arvelt, mille puhul ei ole uuringute tellimisega veel alustatud ning RITA+ projektidelt, mis ei saanud esimeses voorus heakskiitu.

Lisaeelarve meetmed mõjutavad sotsiaalmaksu laekumist, mille tulemusel korrigeeritakse 2 666 000 eurot väiksemaks Tervisekassale edasiantava sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa eelarve vahendeid ning 4 092 000 eurot väheneb sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa ning sama võrra suureneb riigieelarve muudest vahenditest makstavate pensionide eelarve. Loe täpsemalt I osa alapeatükist Meetmetega seotud maksutulu.

Investeeringute eelarvet vähendatakse kokku **1 740 000 eurot**, millest **1 500 000 eurot** on võimalik kokku hoida toitjakaotustoetuse efektiivsema IT-lahenduse arvelt. Kahe paralleelse süsteemi (toitjakaotuspension ja toitjakaotustoetus) ülalpidamise asemel luuakse üks süsteem.

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala lükkab 2025. aastasse **240 000 eurot** tervisestatistika andmepõhisele aruandlusele üleminekuga seotud IT-süsteemi arendusi, sest arenduse nõuete väljatöötamine ja hanked vajavad rohkem aega, kui algselt planeeritud.

Välisministeeriumi valitsemisala

	2024.aasta riigieelarve seadus (RT I, 19.12.2023, 19)		Lisaeelarve		Täpsustatud 2024.aasta riigieelarve	
	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid	Eelarve kokku	Sealhulgas piirmääraga vahendid
KULUD	-128 555	-110 084	2 860	2 860	-125 695	-107 224
Tulemusvaldkond: VÄLISPOLIITIKA	-127 524	-110 084	2 860	2 860	-124 664	-107 224
Välispoliitika ja arengukoostöö programm						
Arengukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine	-32 713	-31 711	2 860	2 860	-29 853	-28 851

Lisaeelarvega vähendatakse **Välisministeeriumi valitsemisala** programmi tegevuse „*Arengukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine*“ eelarvet **2 860 000** eurot.

Kulude kokkuhoiduks vähendatakse Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskuse teostatavate uute Ukraina-suunaliste arengukoostööprojektide algatamist 1 400 000 eurot. Juba alustatud projektidega jätkatakse, kuid tulevased plaanid vähenevad vastavalt kokkuhoidule. Kokku eraldatai käesolevaks aastaks 14 miljonit lisa-eurot Ukraina toetamiseks, mis seoses riigi rahanduse raske seisuga väheneb 10%. Lisaks vähendatakse teisi veel alustamata arengukoostööprojekte ja -tegevusi 1 460 000 eurot. Lühiajaline mõju jääb väikeseks, kuna saab kasutada varasemate aastate jääke, viies lõpuni juba alustatud tegevusi (arengukoostööprojektid on mitmeaastased ja kulude tekkimist pole alati võimalik täpselt ennustada). Pikemas plaanis tähendab see uute tegevuste väiksemas mahus ette võtmist.

III OSA RIIGI 2024. AASTA LISAEELARVE SEADUSE EELNÕU TEKSTIPARAGRAHVIDE SELGITUSED

Eelnõuga muudetakse 2024 . aasta riigieelarve seaduse § 6 lõiget 3:

§ 6 lõike 3 muutmine

Soolise Võrdõiguslikkuse ja Võrdse Kohtlemise Voliniku Kantselei piirmääraga eelarvet vähendatakse 50 000 eurot tegevuskuludest diskrimineerimisjuhtumite lahendamise seonduva õigusabikulu (ekspertarvamuse ost, abi osutamine inimeste kohtusse pöördumisel), sh käsunduslepingute kulu vähendamise arvelt. Seega jääb Soolise Võrdõiguslikkuse ja Võrdse Kohtlemise Voliniku Kantselei eelarveks 498 618 eurot.

LISA 1 ÜLEVAADE 2024 MEETMETE MÕJUST RIIGIEELARVELISTELE ASUTUSTELE (TUHAT EUROT)

	2024
TULUMEETMED KOKKU	41 850
Kliimaministeerium	68 000
Elering täiend dividend	18 500
RMK täiend dividend	49 500
Rahandusministeerium	-26 150
Meetmetelt laekuv täiendav maksutulu	-26 150
KULUMEETMED KOKKU	114 851
Riigikontroll	100
Valdkondlik kokkuvõid	100
Riigikohus	29
Valdkondlik kokkuvõid	29
Vabariigi Valitsus	29 330
Sihtotstarbelise reservi vähendus	24 330
Sihtotstarbeta reservi vähendus	5 000
Riigikantselei	640
Valdkondlik kokkuvõid	640
Haridus- ja Teadusministeerium	12 421
Valdkondlik kokkuvõid	12 421
Justiitsministeerium	3 906
Valdkondlik kokkuvõid	3 906
Kliimaministeerium	6 819
Valdkondlik kokkuvõid	5 319
Investeeringute ajatamine	1 500
Kultuuriministeerium	1 667
Valdkondlik kokkuvõid	1 667
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	3 987
Valdkondlik kokkuvõid	3 987
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	15 379
Valdkondlik kokkuvõid	12 733
Investeeringute ajatamine	2 646
Rahandusministeerium	12 026
Valdkondlik kokkuvõid	5 724
Investeeringute ajatamine	6 302
Siseministeerium	15 222
Valdkondlik kokkuvõid	3 230
Investeeringute ajatamine, sh 10 mln sihtotstarbelises reservis	11 992
Sotsiaalministeerium	10 466
Valdkondlik kokkuvõid	10 226
Investeeringute ajatamine	240
Välisministeerium	2 860
Valdkondlik kokkuvõid	2 860